

ШКОЛСКИ ЛИСТ.

Брой 2. У Сомбору 31. Јануара 1868. Год. X.

Наука читаня и писаня.

(Исторично).

Прво и најстарије ученѣ читаня било е срицанѣм. Обично се починало са именима писмена, дакле с оним што е сад тако рећи ван науке читаня, ер кад се ова сврши онда долазе имена. Име и знак учио се у едном моменту и оним редом какав се у азбуци нашао. И у утубљеню овога реда састаяла се цела наука, које видимо отуд, што се од азбуке одма прелазило резултату науке : читаню речи. (Истина може се казати да е сведно или читанѣ више гласова у еданпут или свакога гласа посебице. У обичном животу разумева се под читанѣм неког другог говор, и када читамо ми нерадимо друго него за аутором говоримо). Зашто тада ученици нису могли речи изговарати ма и сасвим лагано, најглавниј е узрок, што нису вештбани најпре у спаянју, ер да су се и гласови овако као имена учили, морало би се опет срицати т. е. сваки глас двапут изговорити, први пут за се, а други пут у сповној речи. Овде видимо, да наместо учитель поедине гласове да искаже а дете да их спои, дете само себи гласове за спаянѣ задае, или другим речма спаянѣ е ишло после познаваня писмена. Али како се могло научити читати спаянѣм речи (имена) место гласова ? Одкуд кад се слово, твердо, он спои, да изиђе сто, кад изилази словотвердон. Ја неверуем да су речи те што допринеле к способности читаня, ер дете заиста не би никад дошло на мисао, да се оне три наведене речи изговараю сто, да му најпре учитель ние казао. Тако се учило за сваки знак и нѣгова реч на памет, па су тада имена могла и сасвим изостати.

Још у Лутерово време е Валентин Скултамер показао, да тај начин ученя неваля. Он е разликовао у речи звукове а

дошао е на њи растезанѣм речи, кое се само могло учинити отезанѣм свию њѣних гласова. Над писмена метао е слике оних животиня, кое су едан глас са писменом имале. Њѣму ние стало било до познаваня ових слика него до познаваня гласова, кое ние могао другиче на папир ставити. И онда е изгледало као да е животиня напред детету изговарала (тумачила) неми знак. Крава = м'; коза = е; врабац = ц' пас = р (режи). Истина да су слике излишне биле код питаня учителѣва : „Како изговара ова или она животиня ? а ова су се питаня морала задавати, да зна дете шта хоѣемо са сликама. Но онда би учитель морао све дотле питати, док неби дете знало, а овако доста е само прво питањ, па да већ зна, зашто е тамо крава, ил' остале животинѣ. Незгодно е овако радити, што нема толико познатих животиня, да би се азбука од њиових гласова саставити могла и што ти гласови не личе людским. — На Скултамера слабо се ко угледао.

Године 1712. Неки непознати изда азбуку са сликама, којима се име починяло са тим гласом ради кога е слика стављена. Ту се најпре видило, да место имена писмених могу се под неким условим узети и сваке друге речи. То условие есте глас.

По Русову не треба дете до свог 10. године да зна да има писмена и књига : „ер“ вели : „нашто се дете манѣ натерива са тим се више забавља.“ Друго њѣгово начело : „читанѣ е неприродно детету“ има у себи нешто и истине, тим више што Русо разуме читанѣ по старом начину т. е. сричући. —

Базедов по идејама сродан Русову ишао е да поправи ученѣ читаня. Начин е био овај : „Да би деца по трудном путу лако до мете дошла меѣане су на пут посласице и сиграчке, како би деца сиграјући се и устркивајући о посласице заборавила на трудан пут;“ или само едном речю : „омиленѣ рада.“ — Писмена за читанѣ најболѣ су лутке и по томе сиграњ лутака било е управо сиграњ писмена. На картама знаци замињивали су се писменима, која су се оним редом срицала како су карте падале. Кои е реч завршио тај е добио а за тим на ново искао т. е. другу реч започиняо. Најпосле се слова градила од шеѣера и дете е толико добијало да еде, колико е год могло прочитати. (Базедов вели : кад е писме у памети, онда нека е и у трбуху). У букварови и читанкама писано е само о таким стварима, кое деца радо имаю, о посла-

УНИВЕРЗИТЕТСКА ВИБЛИОТЕКА

учесницима, вођу и т. д. А да дете напред зна шта лежи сакривено у писменима, стајало је повољни садржај пред сваким оделеним у слици. Наравно да су се деца радо забављала тим стварма, од којих је ваљало њи одвраћати; али нису, се радовала што су јачала у способности читанја, нису на њу ни пазила, бр само је сиграњ имало за њи вредности.

Песталоције давао је да деца најпре гомилу речи на па-мет среку, па онда је показао штампана писмена на тврдом па-пиру. Писмена су била свако за се, и склапала се у различне облике не гледајући представљајући ова деца познату реч. Тако исто читале су се речи читајући први или последњи глас нај-пре за се, па после у свежи са другим, трећим и свима оста-лим гласовима. Дакле ишло је налик на низањ или брояњ. — (Продужиће се).

Беседа.

Говорена учесницима светосавске свечаности у осн. школи Лозничкој године 1868. —

Млогопоштовани Сборе! Лепа кита најодабраних чланова вароши ове, што се сабра на ово просветно место, да своим личним саучешћем прослави и узвиси узорити спомен круно-носног првоучитеља и ревностног просветитеља србског, светога Саве, — изазива ме, да и овом приликом о важности просве-те изговорим неколико речи; па с' тога вас најуљудније мо-лим, да би имали доброту за неколико тренутака моме говору пажњу поклонити. —

Господо и браћо! Искуство нас уверава, да се код свију знатнијих народа, којима је воља вечнога Промисла подарила то-лико душевне моћи, да се изнад животињскога света на сту-пањ правога людскога достојанства узвесе, и у своје народ-ном облику клицу народног живота и за најпоздније потомство сачувају, — искуство нас, велим, уверава, да се код свију таквих народа, скоро и у свима временима, појављиваше лю-ди, што имадоше и снаге и вољ, да осталим санародницима своим буду поуздане вође на путу обштега народног унапре-ђења. Неки од њих стекоше славу као оружани браниоци сло-бодe народне; неки се одликоваше као особити уметници, земљорадини, рукоделци, и т. д. — Сведочбу о томе даје

нами обшта повестница народа. — А да у оваким великим людма никада небеше оскудан ни наш србски народ, уверава нас повестница досадашиг народног живота србског.

Ал' од свию тих храбрих юнака, од свию врлих унапредителя людских заслужю најодличније место они люди, кои на чисто просветном пољу заслуга стекоше; ер су плодови трудова њихових не пропадљиви, по вечни, као што е вечан и човечји дух, о чим се усавршено трудише.

На такав од свию одличних Срба најодличниј Србин, такав ревностан раденик на необделаном бившем пољу србскога народног образовања, беше и Просветитељ наш Сава, когма многозаслужан спомен у данашњи дан сваки признателан Србин са најчистијом захвалношћу прославља.

Живећи у оном времену, када се решавало важно питање: хоћели се оцем пѣговим Немањом склопљена србска држава наново разпасти, и разкомаданог народа србског живот насвакда угасити; или ће се на основу од Немањ положеном учврстити, узвисити и србском плену код других народа поштована прибавити, — живећи баш у томе времену србскога искушенија, мудро е увидео Светитељ, да члановима новоподигнуте кралѣвине србске, зарад њиховог единства и напредка требаше яче душевне моћи. С' тим неварљивим убеђењем приступа он одважно к' делу просвећенија србског. Посветивши себе служби Богу и срећи свога народа, тражи најсветлија просветна станишта, труди се свесрдо и учи најпре сам, да би само любљени народ свой што бољ поучити могао. Доцније, укрепљен снагом вере и науке, враћа се у свое отачаство и пролази кроза све краеве нѣгове, учећи народ свима добродетельима хришћанске вере. И да би народ у овима што већма утврдио, подиже код свию ондашњих србских 12 епископия школе, и скупљене у њих народне младиће свесрдо поучава и спрема за будуће достојне народне вероучитеље.

Овима прима у Србству школама, овима пайраним вестницама србског народног образовања, показао нам е Светитељ, пут, коим се једино долази до праве среће и напредка.

И ко би могао рећи да ние тако?

Разгледајмо само пазљиво околности пређашњига нашег народног живота, па ћемо се уверити, да е свима нашим досаданјим несрећама био најглавниј узрок: оскудица доброга народног изображенија. Да се имала већа брига о добром одгоњенју, и о управляню жељима буйних срдаца србских синова, неби

било у народу србском онога непрестаног међусобног трвeња, нити би — можда — Србство и знало за каквога свог Вукашина и Вука; а да е више рађено на развитуку млађаног разума и свести србске, неби се народ за овима и овим подобним издајницима своим поводио, већ би, увидевши њихове опаке тежњѣ, извршено ових зарана на пут стао. Ал' тога — по несрећи — небеше, и народ србски, лишен зреле државничке свести, огрезну у честим унутрашњим раздорима, кои га ослабише и бацише у тежко робство, у коме већи његов део бедне дане сужанства и данас проводи.

Но свачему има лека, па и овима нашим погрешкама. Неслоги е мелем братски договор и искрено споразумљивѣ, а незнањ се уништава разумним изображенјем. Желимо ли дочекати лепше дане будућности, то нам се ваља својски прихватити ових спасавајућих средства, ер су она едина, којима се извидати дају оне дубоке ране, што их незнањ и из овога родивша се неслога нашем народном телу зададоше.

Прионимо дакле сви сложнo око унапређења народне просвете; стараймо се најбрижније о свакидашњем добром стању наших просветних заведенија, а особито основних школа, ових правих расадника свести народне; негујимо у младим грудма наших синова и кћери любов к драгој нам народности србској, и свему, што е поштено и лепо; нештедимо ни највеће жртве зарад њиховог доброг изображења. Па кад божанствени дух просвете задане србска срца искреним народољубљем; кад жар просвете са нашега огњишта разагнао буде студен незнања и наше у робству чамеће браће: онда нам нико нестаде на пут извршено онога превеликог задатка, кои нам е самим Богом намењен: — извршено задатка обштега ослобођења и правога усређења србског. —

Света душо родољубивог Просветитеља! Моли се с нама и ти преблагоче Богу за скоро испуненје ове најтоплије желје твоих благодарних потомака! — како би те, обасјани сунцем србске слободе, као најдостојнијег утемелјитеља и творца србске просвете још небројно година славити могли. —

М. Н.

З а п и с н и к

Збора учительског Диштрикта Будимског у Ковину дана
2 и 3. Октобра 1867. држаног. *)

Слѣдуюћи свештенство и учители позиву високе уредбе постојавшег високославног кр, унг. Намѣстничества и врховне школске власти, а тако исто и позиву окружног Надзирателя преч. Госп. протопресвитера Јоана Миликшића, кои в окружном своим писмом под 10. Септембром Ч. 164. о. г. збор учительски сазвао, скупише се Господа од духовног реда слѣдуюћи : Димитрій Милошевић парох Чобаначки и члан чест. Консистоариума. — Симеон Недић пар. Калашки. — Петар Хайджан Ловрански. — Тимотей Михалджић Ковински. — Георгій Витомировић Чипски. — Господа Учители пак Цвет-

*) Записник овај достављен в уредништву 7. Јануара о. год. уз следеће писмо : Лепу цел : развитак и напредак наших народних школа обрлише Свештенство и учители тиме, што, сматрајући исту за свету задаћу своју, гледе доста што болѣ остварити ю. — Темель в томе положен, на коме се доста задати може ; — тај в темель : „Зборови Учительски.“ — Наше свештенство и учители знајући, да тек обштим састанком, обштим договарањем нешто се произвести може, радосно су саслушали високи позив, да се о највећем благу рода свога о школи, међусобно посаветују, ер в сваком од њи добро познато, да, што ћемо више народних школа имати, што ћемо их више унапређивати, да ће нам сотим и народ наш зрелии, изображеніи, поштении и ваљнии бити. — На њи дакле највећу пажњу обратити, главни в задатак народа. То потврђуюћи навешћу само едан пример : шта в хасне народу едном, ако и има доста научних мужева, кои би зацста доста полезних за народ свой књига написати могли, кад нема ко да их чита ? — Истину ову нећу далѣ развити, сваки нека добро разсуди па ће таки на ствар изићи. — Желећи дакле постигнути лепу цел : развитак и напредак наших народних школа, држасмо и ми ево у име Божие други учительски збор, кога „рад“ слободан сам вам високопоштовани Господине, као перовођа збора са том најпокорнијом молбом поднетн, да га у свой обширности у „Школски Лист“ уврстите. Едно зато, што нам в збор, као што ћете изволети видити закључно : да рад свой посредством вашег уваженог Листа, единог органа школског, јавности преда, да би тако и онај, кога се збор овај изближе тиче, а учествовао на њму ние, дознати могао, о чему су и како советованя текла ? А друго зато што знам да ви, као неуморими радни на књижевном пољу наших народних школа, све оно, што се напредка њиховог тиче, у ваш лист радо примате. У Предградію Сент-Андрејском Збегу, 4. Јануаря 1868.

Кор. Чупић, збора пероводитель.

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

В
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

WWW.UNILIB.RS

ко Милић Јерођакон и Георгій Јосифовић Сент-Андрейски. — Константин Николић Будимски. — Светозар Бакић Пештански. — Гаврил Бољарић Ловрански. — Корнилиј Чупић Збешки. — Лазар Павловић Ковински. — Марко Римски Калашки. — Павел Плавшић Чобаначки. — Стефан Радула Батски. — Георгій Беченћ Чипски, — а ван ови јошт и Георгій Јанковић соврш. Богослов, — Милош Павловић соврш. предуготовник, Милош Ашабинь старатељ Чипске нар. школе, — у пол девет сахати пре полдне у Србско народ. училиште Ковинско, гди су чланови сакупљног збора из средине своје изабрали депутацију састојћу се од два свештеника и два учитеља, кои ће Господину протопресвитеру као збора учитељског председателю јавити, да су се сви скупили, нѣга у збор позвати, и свечано допратити; кой не за дуго после свечаног овог позива доиста дође, са пратећом га депутациом, и при улазку буде поздрављен са громогласним „Живио!“

Пре него што би и опредѣлено за нѣга мѣсто заузео, поздрави Г. председатељ збор са побудителном својом беседом, којом е трудно се цѣл званичног састанка овог живо описати, огласивши га отвореним бити; по којем одма одои се „Царю небесный“ и тим се збор започео; ал пре него што би збор у саму радњу ступио, на обште захтеванѣ прочита се записник збора учитељског од прошле 1866. године,

После прочитаня истог, предложи Хайджан, да се записник у будуће посредством циркулара свима свештеницима саобшти, доказивајући, да они кои вису на збору учествовали не могу садржай бившег збора дознати.

На то Милић Јакон одговори: да то није нужно, ер сваки може се о радњи збора извести средством јавног Листа, нарочито школског. — Збор усвои миѣније Милића.

После овог захвали Корнилиј Чупић збору на лепом повереню, што га е прошле године за свога пероводителя изабрао, и моли, да би изволио за овај збор другога за пероводителя избрати, кои би можда оваком повереню болѣ одговорити кадар био. Али збор нехтеде нѣгову оставку примити, већ едногласно буде опет за пероводителя избран и потврђен. Кад е већ на ново збор своје поверенѣ Чупићу поклатио, и он опет остати морао, замоли он ради олакшице у писаню еднога помоћника; ков збор саслуша, и Гаврила Бољарића као помоћника изабере, и тим се пређе на саму радњу.

Госп. Председатель позове пероводителя, да се програм са окружницом саобштени прочита. На кое примјете неколицина од Учитеља, да се по њему због свог пространости засад никакo саветовати не може, и ово збор са соизволенѣм Госп. Председателя усвои, остављајући свакоме на вољу, да говори о чему хоће у предметима школским.

Затим устане Бакић, и говори „о манама и недоскудицама наших народ. школа, и у подужој беседи : 1.) доказуе, да су зборови учитељски преко пуждни; 2.) Да деца у школу редовно неиду. 3.) Наводи оскудицу школских ствари и намештаја. 4.) Неспоразумљив измеђ свештеника и учитеља. 5.) Недовољну стари учитеља практичност у новом методу. 6.) Нељично поступањ с' децом. 7.) Ленљост учитеља и немарност свештеника; коим поводом предлаже, да има учитељ дневник свог рада тако водити, да при концу сваког седмичног испита добра се деца похвале и награде, а хрђава укорe. Набрајући горе изложене мане от свег срца жели и препоручуе, да у дѣлу настављeња јуности, пример од других изображених народа узмемо.

Михаджић слаже се са мнѣњем Бакића, и одобрава да све маане постов, али вели, да се засад никакo са другим изображеним народима сравнити неможемо, из узрока, што школе наше тек од едно 80. година постов други просвећени народи школу любе, и учитеља одвећ почитују, а наш мало и нимало. Да се дакле народу школа омили, налази да овоме ваљан учитељ и свештеник највише допринети могу.

На то Витомировић одговара, да се у потребама школским никакo не ослања на народ, већ да у таким приликама к' мирској власти прибегне.

Николић одговара Витомировићу : треба народу омити школу, па ће се он у хатар добра школи сва можна учинити. —

Хайджан вели : ако ние могуће леним, а оно треба мирску власт у помоћ призвати.

Николић рече : да се у такoвим случајевима обрати с' молбом на чест. консисториум, кои ће своим начином обштину упутсвовати.

На све ово закључено буде : да се за отклонити маане и недостатке својски заузму свештеници као локални управитељи, старатељи и учитељи, а у случају ако се овим довољно неби успјети могло, то да се обрати с' молбом на чест.

консисториум, кои ће своим путем обштину на озбиљно са-
дѣйствије опоменути. — Сад се прелази на практична преда-
вања поединих предмета, која су код нас особито нуждна. —

Павел Плавшић предаје поучение о умном приуготовља-
вању са свим из почетка па до писанија малих писмена; кое се
са задовољством слушало.

Бакић продужује исти рад, и предаје примера ради писмо
„Л“ у сва три вида, т. е. рукописно, грађанско, и славенско,
и спаянѣ са досада већ наученим писменима, кое такође са
особитом пажњом праћено буде.

Николић држи предаванѣ из Науке Християнске. За при-
мер узима III. член вере, доводећи га у свезу са библичном
повешћу у свима доказима из Науке Християнске. А да би се
предмет овај сасвим практично извес, позове Плавшића, кои
му е на питања нѣгова — у место ђака — одговарао.

При толкованю истог члена, због употребљена речи, као
н. пр. „жртва“ место „жертва“ и тима подобни, породи се
распра, на кое Г. Предсѣдатель посаветује учитељѣ, да се при
толкованю какове религиозан смисао имајуће речи, неупотре-
бљавао најновије. —

Овим поводом Милошевић парох примѣти, да многи од
чланова збора изражавају се место „појти“ „певати,“ он би
желио, да се за разлику у цркви употреби „појти,“ а иначе
код мирски песама „певати,“ кое с' највећим задовољством
буде од збора едногласно примљено.

Михалджић ставља питањѣ: будући да нови метод нала-
же толкованѣ молитава, рад е од учитеља чути, да му докажу
каква се полза од туда добља? На кое буде од више нѣх
одговорено: „да ће сотим сваки точно разумети веру своју, и
биће добар християнин.“ Са овим пуно задовољан, ставља јошт
едно питањѣ: дали се може у нашим основним школама ваљан
и свестан Србин изобразити? и како? На кое буде му та-
кође одговорено од стране поединих учитеља: може, и то
ученѣм народни песама и пословица.

Далѣ, Павловић Милош предавао е из I. Ђзикословне чи-
танке, приповедку „Брат и Сестра“ са свим методично.

Бакић е предавао из II. тзикословне читанке „Суице и
Месец.“ Слушани су са задовољством, ма да е дужим вре-
меном трајало.

(Свршиће се).

Прилози за повестницу србских школа.

Извод протокола

Сент-Андрейско србско школе од лѣт. 1786 — 1791.
(Продуженъ).

1789. ДНЕ 22. Дек: Высокока: Мѣстога: Совѣтъ Хунгарскій Г: Впископу Стеф: ѿ Стратиміровичу наложити благоизволиаъ, что бы извѣствовалъ, небыли Греческаа (Благовѣщенска) Церковъ на школу употребитиса могла, понеже и тако затворена стоитъ? Г: Впископъ ѿговорил; да сіе многихъ ради узрокѣвъ возможно мѣсть, и узроцы тїи за важне примлѣни суть.

1790. ДНЕ 8. феур: Г: Впископъ ѿ Стратиміровичъ Господ: Інспектору Школекому Будимскагѡ предѣла Іакову Петію зачелъ открыть, да союза первыа и вторыа класси помешаныхъ Школъ ради разлике ѣзыка и слова, мѣста имѣти немогутъ.

Тогоже лѣта 1790. Марта 8. Г: Впископъ ѿ Стратиміровичъ на прошеніе общества предложилъ Высокока: Совѣту Хунгарскому, да помешана Школа Нормална, како што се на Вксамену пукличнома показало, календара, ѣзыка, слова, и многихъ узроковъ ради, далше обстати неможетъ: тымъ менше, что деца Србска свой материнъ ѣзыкъ и церковное поаніе и закона своего правила со вѣмъ закоравити морали бы. — На сію репрезентацію Высокока: Совѣтъ Хунгарскій подъ 24. Април: 1790 л: ѿговорилъ: како дирекція Школска уже уредила, да Учительи Србскій о праздничныхъ днѣхъ калоліческихъ юность Србску въ азицѣ, поанію, писанію и закону обучаю: и тога ради наложилосе Г: Впископу, во еже бы онъ общество Србское о тому увѣдомилъ, и опетъ на то склонилъ, да помешана школа и далше непорушена стоитъ. Обществу обаче на то склонити се нехотащему, на прошеніе егѡ дне 26 Маія 1790. Г: Впископъ опетъ отговорилъ, како общество помешану школу, показатыхъ узроковъ ради, трпѣти далше неможетъ, и зато молилъ, что бы разрѣшеніе помешаныхъ Школъ резолвіралоса. Ничто менше Высокачайшій Совѣтъ, узроке чрезъ Впископа и общества доне-

ШЕНЕ, за ВАЖНЕ и такобе, крозъ кое помешана Школа разрѣшита могла бы, примити нехотѣвши, заповѣдилъ, да помешана Школа, и далше у своемъ станіи содержится. В слѣдъ того дне 10. Августа 1790 л. опет наново Г: Епископъ тому же Говѣту Хунгарскому репрезентиралъ, и нове во привілегіяхъ Народныхъ Фундіране узроке довелъ, крозъ кое помешану Школу разставити неохотимо нужно естъ, и молилъ далше, что бы Высокока: Говѣтъ Хунгарскій на всевысочайшемъ Мѣсту разрѣшеніе тыхъ изходатайствовати благоизволѣлъ. Сему окаче прошенію, како Высокока: Говѣтъ тако и Адміністрація коморска противилисуса. Дне 21. Августа 1790: отпушенъ бысть Интиматъ от Говѣта Хунгарскаго на Пештанску Вармеку, да распита, ели истина, да и Римокатоол: общество соизволава у разрѣшеніе микетихъ Школъ. Солгавіровъ дакле Г: Стефанъ Вереш питао, и тако нашелъ.

1791. Дне 14. Окт. Высокока: Іліріч: Канцелларія декрегомъ своимъ Г: Епископу Діонусію от Поповичъ объявила, како Ихъ ц: кр: Величество заключити благоизволено, да Г: Андрейска помешана школа, кою е общество своевольно разставило, на ново ѹведена будетъ, и да се нова Школа зыда.

1791. Дек: 23. горѣ речена Іліріч: Канцелларія Г: Епископу Діонусію повторителнъ наложила, да общество Г: Андрейское на составленіе помешаныхъ Школъ всачески склонити потрудитса. На противъ того обаче

1792 дне 20. Іануара общество чрезъ Секретара Епископскаго Г: Іоанна Бурана Інштанцію на Ихъ Ц: кр: Величество сочинити дало, по гласу которія послѣдни путъ за разставленіе и разрѣшеніе школьвиныхъ помешаныхъ Школъ ко всевысочайшему трону пригѣгло. На кое Ихъ Величество заповѣдило да Вармека Пештанска Инвестігацию сотвори, ели изложеніе общества истинито и дѣйствително? И Вармека абіе депутацию у Г: Андрею послала, коа дѣло разбидала, и Інштанціональное изложеніе за истинито и правило признашла. У лѣту дакле

1792 дне 2. Ноемвр: дошла е Царска Резолюція на Вар

мѣку, да се помешана Школа С: Андрейска дигне, и да сребльн Школе свое кашка ймаду. ВЪ той конец

1793. ДНЕ 24. Іануаріа общество С: Андр: Греческаго исповѣданія у двору Епископскомъ совокупилося, и фундауз за возыданіе новія Школи у 11.200 ф. соглощій сотворила, и школу акіе зидати зачала, на мѣсту коудъ Греческе Цркве, гдѣ уже и готова стонтъ.

По всевысоч; семъ рѣшенію исто Школа зачала се зидати 10 Марта 1793 лѣт: того лѣта потрошено є на ню 4418 ф. 25 кр. Школски тютори были Павелъ Ігнатовичъ, Григоріи Николчъ, и Вѣтїміе Попанешковичъ. — 1794 л: и паки на исто Школско Зданіе потрошено єсть 2336 ф. 54. Тютори были тїи исти. — 1795 л: потрошено на исто Зданіе 223 ф. 55 кр. тютори были Іваннъ Столновичъ и Григоріи Николчъ. 1796. потрошено єсть 41 ф. 36 кр. Тютори были Петръ Колларовичъ Андрей Живковичъ Григоріи Николчъ и Іваннъ Столновичъ.

И тако цѣло Зданіе стало є 7029 ф. 70 кр. Фундаментъ є освященъ Маіа 5. Прев: Г: Епископомъ Діонсіемъ ѿ Поповичъ.

Тога 1796 л: было є у првої класи 110. у второї 31. а у третої 19 ученика. —

Саобштно

П. Римскій

парохъ Сентадрейскій.

Две женске школы у Києву.

Неће бити с горег ако саобштимо нашим читаоцима за две женске школы у Києву (у Русіи), кое постое поред женскихъ основнихъ школа, женске гимназие, женскогъ духовногъ училища (за поповске кѣри) и државногъ воспитавуюћегъ женскогъ завода и поред другихъ многихъ приватнихъ воспитавуюћихъ завода. — Ово су две школы, кое є завела една женскиня — врла и родолюбива госпа А. И. Гогоцка — жена др. филозофие и професора Киевскогъ университета. — Една є школа — „рукодѣлна,“ а друга — „писмена.“ (учебна) — у првої уче деца: законъ Божіи, првоначалне науке; а у старіої класи и руски език, руску историю, свеобшти земльопис и

рачун у глави. По главно занимањ ученица (коих е овде до 70) е рукодјелие као : шиће рубля — почињући од најпростиег па до највештнег (савршеннег); различито друго шиће, везењ и шиће папуча. Киевска „благотворителна обштина“ дала е с почетка нешто новаца на издржаванњ ове школе, но сад се она издржава повцима што их ученице израде с различитом овом радњом. Месечни расход на издржаванњ ове школе; то ест : надзирателнице и учительки, излази на 60 рубаља (90 фр. а. вр.) на квартир и дрва 35 руб; свега месечно 95 рубаља. Девочице, које овде сврше воспитанњ, добију сведочбу и малу новчану награду, с којом могу себе издржати за време, док не добију какву дужност.

— Писмену (учебну) школу издржавају особе, којима лежи на срдцу народно изображенњ. — У нjoj уче до 200 девојка : читати, писати, закон Божиј, рачун, руску историју, руски език и свеобшту историју. Расход на ову школу врло е мален, ербо обучавањ ових ученица не стои готово ништа. Тај труд узели су на себе родољубке девојке и ђаци универзитета бесплатно! — Квартир е дрвима, една учителька и нека друга учебна средства излазе годишњ на 400 рубаља.

Прва е школа откривена октобра 1865 а друга марта 1864 године. — Обе ове школе подигле и утемелиле су се као што рекох, великим трудом честите и изврстне господ А. И. Гогоцке. Она ние штедила никаква труда, док ние испунила свой план; и данданашњи највећа су брига а уедно и радост нјна — те две школе. Она сама предае у нјима руску историју, — и сваки дан проведе у нјима по више часова. А треба знати да йста госпоя има и своје шесторо деце. — Пошта неће учинити труд и добра воля? — Она аранжира лутрију — на којој се изигравају најваљнији послови нјних ученица, — побуди младеж универзитетску, те се преко године да какав концерт или театрални комад — у хатар тих школа и т. д. —

Па како е милина слушати и гледати, како се она брине о тим школама, како јој е мило кад има ваљаних ученица и како оја матерински води бригу о нјином васпитаню и изображеню, и гледа да из нји пачини ваљане матере и газдалице, — и како много сироче — а таких е тамо врло много, — спасе од пугте погибели тиме, што га и душевно и у радиности толико на пут изведе, да се ово сме смело упустити у свет, ослањајући се на своје знањ у науци и у рад-

њи. — Овај велики труд племените госпоје Гогоцке признат је код свију руски родољуба и код самог царског двора, и у последњи доба добила је она своеручну писмену захвалу за њиј труд од руске царице! — А и ко неби јој био благодаран за њијо тако племенито и родољубиво дјело и дјеланѣ? —

И ми би желили, да се и код нас нађу таких родољубкиња, које би слѣдовале племенитом примеру г. Гогоцке. И дали има какве забаве, које би им душу и срце у толико занимале и веселиле као таково подузеће? — Колко женскиња осећају себе несрећниима баш због тога, што имају сувише празна времена, те незнају чим да га испуне. Многе предају се богињи — моди, или другим ништавим безпослицама! —

Код нас би баш од велике хасне биле ове рукодјелне школе, које би замениле туђинске „лерове“ и друге заводе, кои нису доступни свима, ер коштају много. — Заузети се оваким дјелом, мислим, било би достојно сваке женскиње, ма била каквог му драго високог ранга. — Почетак би по свој прилици био тежак по „*labor omnia vincit.*“ (труд све побједи). —

М. К.

Д о п и с и.

Ђ. Г. — Из Суботице. Како смо овде прославили успомену св. Саве излишно би било описивати, кад је свест у народу србском у толико се већ развила, да нема вальда ни едног србског места, где се спомен његов не обдржава са оном свечаношћу, која приличи дану св. Саве. Да и наше становништво познае оног мужа и добротвора србског, кои је цео живот свој провео размишљавајући о срећи, благостанју и просвети рода свог, — види се отуда, што се тако многобројно у храм божјиј искупило, да чује духовне песме и проповеди, које се на славу просветитеља србског односе. Овдашњи грађанство није се задовољило са спољиношћу, зато и није само на то важност полагало, да се обреди црк. и свечаност тај дан одржи, па да само тим даде доказа, како достојно цени и поштује дела светитељва, него се потрудило, да греду стопама његовим угледајући се на примера достојна дела и добротинства просветитеља србског, која је он из любви према цркви и народу свом учинио, и тим срећу, благостанѣ и просвету разширио. Наша обштина и ове године је из сваког разреда сиромашну децу обуком обдарила, и тим школу и тој деци приступачном учинила. Осим тога још и с друге стране је брига обраћена на девојчку школу; ер се и ове године наша добротворка, која је жен-

ску сиромашну децу у свое окриљ узела, да од свое стране принесе дарак свој на жртвеник школског напретка и просвете. Велешт. гђа Катарина уд. Белићка послала е лепе дрове за шест сиромашних ученица, да им се на дан св. Саве разделе. Кад е девојчки училних ученице, које су добиле дарове, предпоменутој госпођи одвео и у име њихово у краткој беседи захваљило се на учинљивој милости, онда се иста добротворка окренула деци рекавши им : „да марљиво у училиште ходе, науку и учителя слушаю, па ако се поред тог још и добро узладате, — рече она, — да ми се у свачем ваш учитель похвалити може, онда ћу још и више и лепших дарова послати вам.“ — И пошто е и ту децу врло приятним даром даривала, одпусти их дома. Из тога се види, чему се и у напредак од те имућне и родољубиве госпође имамо надати, зато нам се не може а да не рекнемо : „Да Бог да се хиљадиле оваке милостиве и добротворне госпође!“

Из поузданог извора дознали смо, да е г. Белића у намери по-дићи барјак школски, на ком ће о њњом трошку наш млади акад. сликар г. А. Мародић својом вештом кичицом насликати с едне стране како Исус Христос благосиља малу децу; а с друге, лик св. Саве, као патрона школског. У колико су значајне ове две иконе по децу, у толико се радуемо, што ће вештачки израђене бити, а то велики уплив има на децу у погледу негованя и развињаня чувства красоте.

Ово племенито дело те врсне госпође ће се у школску споменицу увести, и сваке године на дан св. Саве приљакком свечаности за углед стављати; ер у колико се дичити можемо, што наша правосл. црква овде у месту има више главница са заветним писмом, да се за спомен дотичног завештателя службе божие и парастоси чине, то се о-пет жалимо, што е досад на наше школе врло мало бриге обраћано, па до данас нема никака фонда, из кога би се сиротой деци одело и потребне школске ствари набављале. Што е лане из добровољних прилога покулпљно и што ће се ове године прикупити, тако е малено, да се ништа с тим започети не може, а да се за кратко време не исцрпи, зато се надамо, да ће се наћи више родољуба, којима е Бог иманя дао, те ће увидети, да е школа кћи матере цркве, па да е и то велика задужбина, кад ко помаже сироте ђаке, кои ће сећајући се свога добротвора благосиљати га и Богу се молити за њга, па и после смрти њгове неће заборавити, да су њму с благодарношћу дужни.

У Срб. Бечео. Код нас е и ове године свечано прослављен Просветитељ Србски Свети Сава. Учитель II. разр. г. Ђ. Глибоньски држао е у школи свечаности сходан говор. Том приљакком на местни Школ. Фонд скупљно е близо 40 фор. —

Јануара 13. преселила се овде у вечност у 66-ой живота години Г. Анна Петровића рођена Веселиновића удовица негдашњег учителя Сегединског и мати овдашњег учителя I. разреда г. Ђ. Петровића. Покойница била е добра душа; она е као удова учителька из фонда Школ. у Пешти мировину примала. При упоку њњом говорно е над-гробно слово г. Ђ. Глибоньски.

ШКОЛСКЕ ВЕСТИ.

ВЕЧЕРНЬ ШКОЛЕ. По прилибу честитих Турнипапа, заведена е и у Ст. Керу на Богоявленѣ о. г. Вечерня Школа како за мушку, тако и за женску омладину. На поктарѣ св. Јована започета су предавања мушкой, а сутра дан и женској младежи. Олма на почетку уписаше се 71 мушких и 55 женских особа у ову школу. Предавања држе папрох, школски старатељ и учитељ. Обштина е обекала учитељу и неку малену награду за оовстручни труд нѣгов. Број ученика и ученица сваким даном множи се, и они радо у школу долазе и пажљиво предавања слушају. —

ПРИЛОГ НА ФОНД ШКОЛ. ЛИСТА. Г. Велизар Боборон трговац у Панчеву приложио е на фонд Школскога Листа 1 фр. а. вр. —

УПРАЗНѢНА УЧИТЕЛСКА МЕСТА. Место девојачке учительке у Срб. девојачкој школи у Сремски Карловци. Стечай е отворен до края Фебруара по рим. Плата е: 367 фр. 50 новчића; далѣ у име паушала за писаће потребе 6 фр. 30 нв. Молбенице се имаю поднети магистрату Карловачком и то путем надлежне власти.

У Новом Бечею отворен е стечай за учительицу женске школе. Плата е 420 фр. слободан стан и огрев и 25 фр. за послугу школску. Молбенице се имаю поднети Консисторији Темишварској.

У В. Бечкерекy тражи се учительица послова. Плата е 315 ф. 105 ф. у име стана. Молбеница се има ч. консист. Темишварској поднети. —

НАИМЕНОВАЊА. Ч. Консисторија Бачка наименовала е а Високо кр. угарско Министарство Просвете под броем 13440 (од год 1867.). потврдило е Г. Александра Вуића за учителя у Гложану. Г. Вуић изучио е пети гимн. разред у Карловци и препарандио у Сомбору год. 1867; проглашен е да е способен за учителя основне школе. Јавио се био за ово место још Паво Мирковић учит. заступник у Пивницама.

У Броју првом овога Листа објављено наименованѣ г. Јована Канурића, за учит. женске школе у Товаришеву потврдило е кр. угар. Министарство просвете под бр. 1300 од ове год. — За ово су место пријавили се били још: Велько Петровић, Стефан Карановић, Авакум Травань, Александар Вуић, Ђорђе Миладиновић, Риста Вукићевић, Лазар Бикар, и Емилија Горянчевићева.

Темишварска Консисторија наименовала е а високо кр. Министарство Просвете потврдило е под бр. 16,653 од године 1867 за учительку женске школе у Меленци г. Марию Ђуросевића. Изучила е србску основну школу и немачку главну школу у Белој Цркви и препарандио у Панчеву. Јавиле су се још: Милица Борића, Соџа Стефановића, Катарина Радосављева, и Емилија Горянчевића.

Лист овај излази двапут месечно.

Цена е на целу год. три форинта, а на по год. 1 фр. 50 нв.

Издае и уређуе Никола Ђ. Вукићевић.

Тискано код Андрије Вагнера.